

ETHDIARI

Numerò 163
dimèrcles 21 de junhsèga 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

GESSEN ATH CARRÈR ES MEMBRES EMPRESOADI DERA ANTERIORA MESA NACIONAU DE HERRI BATASUNA

Eth Tribunau Constitucionau les excarcère en tot entèner qu'eth Suprem vulnerèc eth dret ara legalitat penau des acusats

A compdar dera 1.30 dera maitiada, dempús de demorar empresoadi 19 mesi, condemnats peth Tribunau Suprem, comencèren a gèsser ath carrèr es 22 membres dera antiga Mesa Nacionau de Herri Batasuna (HB) que complien condemnaenes presons de Nanclares de

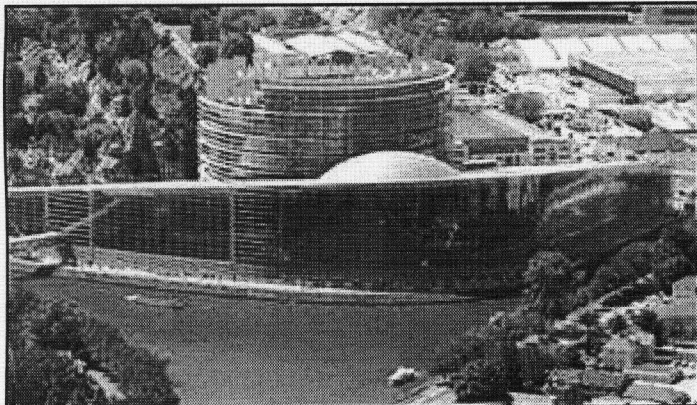
Oca (Alava), Martutene (San Sebastián), Basauri (Biscaia) e Pamplona. Abantes, eth plen deth Tribunau Constitucionau decidic anullar era sentència deth Suprem que condemnèc a sèt ans de preson as membres dera antiga Mesa Nacionau de HB per un delicte de collabora-

cion tamb banda armada. Eth Tribunau enten qu'eth Suprem vulnerèc eth dret des acusats ara legalitat penau que reconeish er article 25.1 dera consttucion espanhòla. Aquesta decision suspasau era excarceración imediata des 22 arrestadi.

Es letrats de HB recorregueren era sentència en empara ath Tribunau Constitucionau, en considerar qu'eth suprem non respetèc es drets des condemnadi, pr'amor qu'en sòn conèisher sigueren sentenciadi sense pròves sufisentes, per çò qu'auien d'èster excarceradi.

NICOLE FONTAINE SUBSTITUSÍS A GIL ROBLES ENA PRESIDÈNCIA DETH PARLAMENT EUROPEÛ

UA VETERANA EN ESTRASBORG DESCONEISHUDA EN SÒN PAÍS

Nicole Fontaine qu'ei era dusau hemna que presidís eth Parlament Europeu

Vint ans dempús de Simone Veil, ua auta francesa, Nicole Fontaine, ei era dusau hemna trigada entà presidir eth Parlament Europeu (PE).

Centrista, avocada e veterana deth PE, Fontaine, de 57 ans, acuparà eth maxim cargue dera institucion qu'a era sedença en Estrasborg enquia gèr de 2002, quan deisharà eth sòn lòc ar irlandés Pat Cox. Aquesta normanda, fòrça desconeishuda en sòn país, segona ena lista dera Union entara Democràcia Francesa (UDF) enes passades eleccions europèes de junh, acupe un escon en PE d'ençà de 1984.

Trigada coma candidata tath cargue peth Partit Popular Europeu (PPE), per prumèr còp majoritari ena cramba, e emparada peth grop liberau (ELDR), Fontaine arrenhec de véncer as sòns rivaus, eth socialista e expresident de Portugal, Mario Soares e era 'verda' finlandesa Heidi Hautala.

Aquesta "ròia discrèta tamb aire 'retro' ", coma la definís eth diari *Le Parisien*, ei "temassuda e a bones relacions tamb toti es grops politics".

Preocupada pera imatge dera Union Europeu

En ua entrevista que publique *Liberation*, Fontaine ditz qu'ei "preocupada" peth naut índex d'abstencion enes darrères eleccions europèes e se mòstre decidida a afortir eth papèr deth PE deuant dera Comission Europeu, era quau cre qu'a de besonh granes reformes entà redusir era sua imatge "tecnocratica" segontes es ciutadans.

Era dejà exviceministra deth PE neishc eth 16 de gèr de 1942 en Grainville-Ymauville (Normandia). Ei doctora en dret public pera Facultat de Dret de París e a un màster der Institut d'Estudis Politics de París. Abantes d'arribar en PE en 1984, Fontaine siguec secretària generau der Ensenhament Catolic en França a compdar de

1972 e, posteriorament, membre deth Comitè Economic e Sociau.

Nicole Fontaine a aucupat ua des catorze vicepresidències dera eurocramba d'ençà de 1989, e en gèr de 1994 siguec elegida membre permanent dera delegacion parlamentària en Comitè de Conciliacion, en quau eth Parlament e eth Conselh de Ministres negòcien quauques normes comunitàries. Tanben ei membre dera COSAC (Conferència d'Organs Especializadi en Ahèrs Comunitaris), instància de referència en tèmes de cooperacion entre es parlamentaris nacionaus e eth PE. Atau madeish, ei membre dera Comission de Joenessa, Educacion e Mieis de Comunicacion, e suplenta ena Comission d'Ahèrs Juridics e Drets des Ciutadans e ena de Drets dera Hemna, e forme part dera delegacion entàs Relacions tamb Israèu.

Expèrta en dirigir votacions

Nicole Fontaine, autora de quauques òbres sus era Union Europeu, ei coneishuda en emicicle d'Estrasborg pera sua mestria ena direccion des complicades votacions d'aquesta institucion. "Tamb un arridolet, mès tamb man de hèr", reconeishen es sòns col·lègues, a dirigit es votacions en ua cramba ena quau se presente milèrs d'esmenes e se parle dotze lengües, çò qu'encara hè mès malaisit presidir eth plen. Ath delà, ei membre dera Mesa Politica e deth Comitè Executiu dera Naua UDF.

Fontaine ja sagèc d'artènhèr era presidència deth PE en deseme de 1996, ath madeish temps que José María Gil-Robles, mès retirèc era sua candidatura en constatar qu'eth democristian espanhòl auie eth suport majoritari des sòns companhs de grop.

Era eurodeputada francesa amiarà ua cramba ena quau dominan es fòrces de centre-dreta, tamb 305 des 626 escons, e que compde tamb ueit grops politics, un mens qu'ena passada legislatura.

Era centrista francesa Nicole Fontaine a substitutit ath democristian espanhòl José María Gil-Robles ena presidència deth Parlament Europeu (PE), ua responsabilitat qu'exercirà enquia mes de gèr der an 2002.

Fontaine, de 57 ans, siguec escuelhuda tamb 306 vòts, deuant des 200 deth candidat deth grop socialista (PSE), er expresident portugués Mario Soares e es 49 dera finlandesa Heidi Hautala, presidenta deth grop Verd.

Vint ans dempús qu'ua auta francesa, Simone Veil, auesse estat presidenta dera Assembla dera UE, ua auta hemna torne a amiar era eurocramba, era unica institucion dera Euròpa unida que se trigue per sufragi univèrsau.

Era centrista francesa ère era candidata deth grop deth Partit Popular Europeu (PPE), era fòrça mès nombrosa dera cramba tamb 233 escons, e deth grop liberau (ELDR), qu'a 50 deputats.

Totes es fòrces qu'an remercat era sua competència entath cargue e l'encoratgèren a mantier er esperit dialo-

gant que tostemp l'a caracterizat, e a amiar es reformes intèrnes qu'era cramba a de besonh.

Era naua presidenta deth PE pòrte quinze ans coma eurodeputada, e dètz coma vicepresidenta dera Assembla.

Qu'ei era dusau hemna qu'arrenten aquesta responsabilitat dempús dera tanben francesa Simone Veil, presidenta entre junhsèga de 1979 e gèr de 1982, que siguec era sua mairia politica entà arribar tath PE.

Foncionària numerò un
Fontaine ei plan coneishuda enes colidòrs d'Estrasborg e Brussèlles, maugrat qu'era sua fama non despasse frontèrtes. "Ei un producte intèrn dera eurocramba, era sua foncionària numerò un", senhalèc un des sòns col·lègues, perque jamès non a agut cap lòc de relèu politic en França. Fontaine recebec, en sòn nomentament, es aplaudiments d'entosiastes de tot er espèctre politic, includida era extrèma dreta, e es prumèras felicitacions sigueren es des sòns rivaus, eth socialista Mario Soares e era ecologista finlandesa Heidi Hautala.

Presidenta enquia 2002

Eth pacte entre populars e liberaus, qu'a permetut ara centrista francesa artènhèr era presidència, prevè qu'en gèr de 2002 sigue substituïda peth president deth grop liberau (ELDR), er irlandés Pat Cox.

Aguest acòrd aluenhe per prumèr còp en ua decada ath grop socialista deth poder dera cramba, maugrat qu'ei era dusau fòrça der emicicle d'Estrasborg, tamb 180 escons.

Enes dues darrères legislatures, populars e socialistes pactèren partatjà-se era presidència dera cramba, çò qu'a permetut que d'ençà de 1989 se succedissen en cargue, cada dus ans e miei, eth socialista espanhòl Enrique Barón, eth democristian aleman Egon Klepsch, eth socialdemocrata aleman Klaus Haensch e eth popular espanhòl José María Gil-Robles.

Eth grop deth PPE exigie eth prumèr torn en considerà-se guanhador des eleccions europèes e èster era prumèra fòrça ena cramba, en tot qu'eth grop socialista argumentaue eth besonh dera alternança entre es dus grani grops.

Eth santuari de Mijaran en ua des guèrras carlines deth 1835 si-guec cremat e desruït.

En un escrit des *Hautes Pyrénées* per W. von R., editat en Leipzig en 1843 tamb eth nòm "Un allemand du Nord a Luchon et au Val d'Aran en 1842", *Revue de Comminges*, ditz: "Qu'aguest aleman en tot passar per Mijaran siguec atirat per un bèth arc

gotic d'ua des hièstres dera petita glèisa deth monastèri. Trauessèc eth cementèri, a on totes es crotz èren cochades e es hòsses enfonsades, e entrèc en çò que quedaue dera glèisa, e siguec fòrça estonat en trapà-se la-guens d'aquera roeina era mèrca d'ua man pietosa. Dauant der autar, des-polhat de tota riquesa, ludie alugada era lampa deth santuari, e enes anti-

gues batiaderes grossièrament talha-des en granit se i trapaue clara e fres-ca era aigua benedita a on era fe va a cercar eth guariment. Caperada tamb era ròba nera tamb era quau se deuien vestir en aqueth temps, ua hemna pregaue de jolhs dauant d'aqueth au-tar".

Era pietat en Mijaran ei ancestrau, e pensi qu'era lum non s'a amortat ja-

mès e qu'era ahlama cauharà entà tos-temp enes còrs d'un corròp d'aranesi, e a partir de ben lèu Mare de Diu de Mijaran, naues pèires enronglaràn era tua casa. Cada epoca i a metut es sues, e ara, ena porta deth 2000, tòquen es polides blues de Les.

Pepita Caubet

ETH TOUR DE FRANÇA 99 PASSÈC AGER PER ARAN

Escartín qu'ei dusau ena generau dempús d'ua plan bèra etapa.

Pontaut, Les e Bossòst aueren eth privi-lègi de veir passar eth Tour de França ena sua 15au etapa, era qu'amiaue de Sant Gaudènç enquiara estacion de Piau-Engaly. Es ciclistes trauessèren eth Baish Aran pera N-230 dempús d'auer pujat es dus primèri pòrts deth dia, eth d'Ares e eth còth de Menté. Un viatge traussat Bossòst, cuellheren era carretèra deth Portilhon, un aute des pòrts dera etapa, peth quau trauessèc eth primèr corredor tath torn des dues dera tarde, en tot abandonar atau era *Grande Boucle* era sua petita incursion en Aran.

Era escapada d'Escartín

Er aragonés deth Kelme Fernando Escartín, protagonizèc ua des mès bères planes dera istòria deth Tour de França en arténher era victòria mès importanta dera sua carrèra, en arribar primèr en Piau-Engaly dempús d'ua longa escapada. En absència de Marco Pantani, Escartín demostrèc èster eth gran dominador des pòrts pirenençs deth Tour d'enguan.

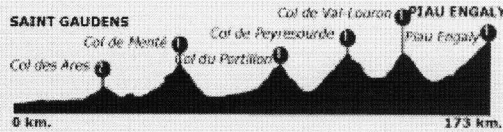
Ara eth corredor de Biescas aucepe eth dusau lòc dera generau, a 6.19 deth líder, Lance Armstrong, e maugrat qu'er 1.07 qu'a d'avantatge sus eth soís Alex Zülle ei pòc temps entà sajar de defensà-lo ena contrare-lòtge deth pròpleu dissabte en Futuroscòp, eth pòdi semble qu'ei ara man deth corredor de Kelme.

As 31 ans li arribe a Escartín eth mereishut trionf en un gran torn per etapas, aguest còp en mès gran, eth Tour, e d'ua grana manèra,

pr'amor qu'eth de Biescas ataquèc de plan luenh. A despriet deth gran plantejament des etapas des Aups hèt per Álvaro Pino -director esportiu de Kelme- en cap d'aque-res non arthenheren un trionf parciau. Escartín ja auie menaçat dies endarrèr tamb qu'era primèra etapa des Pirenèus ère clau, e en aguesta, ath delà d'arténher eth trionf d'etapa, a hicat un pè e mieï en pòdi de París.

Ganes de 'guèrra'

Dempús deth jorn de pòsa, es corredors gesseren tamb ganes de 'guèrra'. D'un començament se plantegèc era 'batèsta' en peloton, e dempús des escapades d'Arrieta e Odriozola (Banesto) e Otxoa e López (Kelme), rapidament Dufaux e Escartín dèren era cara ena pujada tath còth de Menté, en tot sajar de provar ath líder dera pròva, eth nòrd-american Lance Armstrong. Agust non semblaue anar pas massa fin, e açò portèt Escartín a sajar d'atacar de luenh. Ac sagèc primèrament en Menté, dempús en Portilhon e finalament en Pèirasorda amièc a tèrme eth sòn atac definitiu deuant dera perplexitat de Zülle, Armstrong e Olano, que vedien com se n'anaue facilament entà naut tamb eth soís Dufaux. Escartín hiquèc en Pèirasorda era primèra pèira deth sòn 'còp' ath Tour. Ara seguida er aragonés contactèc tamb un grop en quau se trobaue eth sòn companh d'equip Gómez e es corredors de Vitalicio, García e González de Galdeano. Era pujada entà Val Loran -a on Induráin assolidèc eth sòn primèr trionf en Tour-

guc extraordinària, e Escartín se n'anèc tot solet pògui quilomètres abantes deth cap deth pòrt.

Val Loran acabe tamb es aspiracions d'Olano

Era diferència cada viatge qu'ère mès grana e Val Loran comencèc a crubà-se es primères victimes, Tonkov e, especialament, Abraham Olano. Eth basc passèc eth pòrt a mès de quate minutes d'Escartín, en tot veir com eth sòn lòc en pòdi se li complicaue. Tamb era luta plantejada en solitari, Escartín defensèc eth sòn primèr lòc ena nauèra pujada entà Piau-Engaly. Aquiu eth de Kelme resistic era possada de Dufaux, que non podèc contra er aragonés, e es intents d'atac deth líder Armstrong primèr e de Virenque e Zülle dempús; en darrèr quilomètre eth nòrd-american mostrèc es sòns primèrs signes de feblesa dempús de catorze dies. Escartín entrèc ena arribada tamb dus minutes d'avantatge sus Zülle, que maugrat es sòns problèms ena pujada finau sabec regular plan ben eth sòn esfòrc, e Virenque -eth líder dera montanha-, e 2.10 sus eth líder Armstrong. Dempús d'aguesti cau remarcar era bona etapa deth valencian Casero (Vitalicio), que tanben arribèc entre es primèrs. Olano, que queiguc ena descenda de Val Loran, perdec sèt minutes ena arribada e tanben ua bona part des sues possibilitats d'èster en pòdi des Camps Elisis eth pròpleu dimenge.

Escartín dèishe veir era sua alegria en arténher era arribada.

PROGRAMA DES JORNADES UNIVERSITÀRIES OCCITANOCATALANES TATH DIA D'AUÉ

Corsi

Configuración deth miei naturau en Pirenèu centrau, geologia e geomorfologia

Maitin e tarde. En estudi de Salardú e gessudes de camp.

A cargue de Jordi Gavalda, geòlog (Conselh Generau d'Aran).

Er espaci geografic e culturau des nauts tèrres occitanes

10.00: Realitat actuala e politiquas toristiquas entath futur.

12.00: Comparason entre es experiències d'accions e es politiquas toristico-culturau enes valades occitanes des Aups e enes vals pirenenques.

En Ajuntament de Naut Aran (Salardú).

Seminari

Contenguts e didactica entara iniciacion ara lengua e cultura occitana

De 9 a 15 e de 17 a 19 ores.

A cargue de Joaquim Arenas, Jaume Figueres e Patrici Poujade. Escòla de Salardú.

Amassades

Amassada dera Secció Filològica de l'IEC tamb era Seccion Filologica der IEO

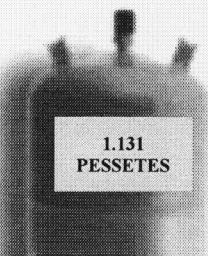
A compdar des 17 ores. Tamb era participacion de representants d'andús instituts, Joan A. Argenter, Joaquim Rafel, J. Mallafre e Ramon Sistaç per IEC; Felip Carbona, Jacme Taupiac, C. Rapin e Cristian Laus per IEO; Frederic Vergés e Jordi Suïls en tot representar eth Conselh Generau d'Aran.

"Metòdes e projectes actuals de recèrca lexicografica en occitan e catalan", e debat sus es "Possibilitats de colaboracion entre es seccions filologiquas e andús instituts", ath delà dera presentacion de mòstres de trabalh lexicografic tamb miei informatics.

Sala d'actes Ajuntament de Naut Aran.

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Família Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirenèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

ERA BOMBONA DE BUTAN PUGE AUÉ 88 PESETES E JA NE CÒSTE 1.131

Eth prètz dera bombona de butan experimente aué ua apuja de 88 pesetes (8,4%) en tot arténher atau es 1.131. Segontes eth Ministèri d'Indústria e Energia, era pujada ei pr'amor des

augmentes des còsti dera matèria primèra enes mercats internacionaus, qu'an passat des 137,7 dolars era tona en junh, enquiás 170,1 dolars en junhsèga, ua pujada de lèu eth 24%. Ad açò que i cau ahiger er augment deth prètz des *fletes*, qu'an passat de 28 a 29 dolars era tona, tamb ua pujada deth 3,65% en aguest cas.

Tanben rebrembe qu'eth dolar se revalorizèc en sòn crotzament tamb era pesseta un 2,4% entre junh e junhsèga. Hè dus ans, en junhsèga de 1997, era bombona de butan costau 1.070 pesetes, en tot qu'a començament de 1998 eth prètz ja ère de 1.203, eth maxim prètz arténhut per aguest producte. Entre junhsèga e octubre de 1998 eth prètz siguec de 973 pesetes, maugrat que dempús arribèc enquiás 1.110 en mes de gèr d'enguan. Posteriorament, entre hereuèr e abriu d'enguan arténhec eth sòn minim en plaça-se eth prètz en 990.

MORÍS ETH PERIODISTA JOSEP ANTON PAGÈS, FONDADOR DE COM-RÀDIO

Amòrt eth periodista Josep Anton Pagès, un des fundadors de COM-Ràdio, as 49 ans d'edat pr'amor d'un atac de còr que li arribèc sobtament en sòn domicili.

Josep Anton Pagès siguec subdirector de Ràdio Miramar, director adjunt de COPE Catalunya, director de Ràdio Sabadell e un des possaires de COM Ràdio des dera madeisha Ràdio Sabadell quan aguesta siguec aquerida pera Deputacion de Barcelona. Pagès formaue part der equip de marqueting dera emissora e se n'encuedaue de premòir era revista *Village Barcelona Magazine*.

Cau rebrembar as nòsti legedors que COM-Ràdio se pòt escotar ena zòna deth Baish Aran a trauers deth *dial* dera 'dromida' Ràdio Les.